

Moss
kommune

Integreringsplan for Moss

Høringsforslag

Innhold

Mål for integrering i Moss	3
Styrker og utfordringer ved integreringen	4
Satsingsområdene	5
Satsingsområde 1. Språk og kulturforståelse	6
Her er vi	6
Slik vil vi ha det	7
Slik gjør vi det	7
Satsingsområde 2. Utdanning og arbeid	8
Her er vi	8
Slik vil vi ha det	9
Slik gjør vi det	9
Satsingsområde 3. Deltakelse i lokalsamfunnet	10
Her er vi	10
Slik vil vi ha det	11
Slik gjør vi det	11

Mål for integrering i Moss

Integreringsplanen skal vise hvordan vi vil styrke integreringen blant innbyggere med innvandrerbakgrunn i Moss. Moss kommune skal gi gode betingelser for at innbyggere med ulik landbakgrunn skal kunne skaffe seg utdanning og arbeid, være likestilt og del av felleskapet, ha mulighet til å leve frie liv. Forutsigbar økonomi og gode levekår, god helse og livskvalitet, trygge relasjoner og inkluderende sosiale nettverk er viktige forutsetninger for å lykkes.

«Integrering betyr å kunne
være seg selv – og samtidig
være en del av samfunnet.»
–Deltaker ved voksenopplæringen i Moss

Moss sin visjon «Mangfoldige Moss, skapende, varmere, grønnere» betyr at «alle skal være inkludert og oppleve tilhørighet, trygghet og mestring». Mangfold betyr at «Moss skal ha plass til alle mennesker og ulikhetene skal være en ressurs for arbeidslivet, kulturlivet og det sosiale livet».¹

Kommunen har flere planer med strategier og tiltak som er viktig for alle, og noen ganger spesielt viktig for innbyggere med innvandrerbakgrunn. Denne integreringsplanen viser spesielt til; kommunal plan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv, frivillighetsplanen, medvirkningsplan, strategiplan for KOA, boligpolitisk kommunedelplan. Kommunedelplan for levekår og livskvalitet i et livsløpsperspektiv (LOLL) og SLT handlingsplan er også relevante temaplaner.

1. [Kommuneplanens samfunnsdel «Moss 2030»](#)

Styrker og utfordringer ved integreringen

Planens kunnskapsgrunnlag² viser at innbyggere med innvandrerbakgrunn i Moss er opptatt av det samme som de fleste innbyggerne, som gode steder å bo, oppleve og møte andre, trygg oppvekst for barna, og at ungdommene har noe meningsfullt å gjøre. Innbyggerne setter pris på gode skoler og barnehager, aktivitetstilbud, naturopplevelser, egenskaper ved Moss og mossesamfunnet som bidrar til god livskvalitet. Innvandrerbefolkningen i Moss skårer høyt på fremtidstro og vurdering av egen helse.³ Utviklingen er positiv ved at utdanningsnivået øker og flere deltar i arbeid. Vi har lyktes godt med bosetting og kvalifisering av flyktninger.

Varig tilknytning til arbeidslivet er likevel en utfordring.⁴ Det er fortsatt vanskelig for mange å komme inn på arbeidsmarkedet på grunn av språkutfordringer, kulturforskjeller, helseutfordringer, krav til riktig utdanning og produktivitet, eller på grunn av ubevisst eller bevist diskriminering.⁵

Ulikheten i inntekt mellom innbyggere med innvandrerbakgrunn og øvrig befolkning er svært stor. Andel barn i lavinntektshusholdninger er svært høy. Trolig er det flere i innvandrerbefolkningen, også i Moss, som jobber deltid, er i midlertidige stillinger eller i lavtlønnsyrker.

Ønsket og behovet er stort for å lære språk og samfunn, mestre hverdagen i Norge og bygge relasjoner her. Ibland kan terskelen for å delta og bidra, spørre om informasjon eller hjelp være stor. Å være bevisst på å være åpen, se behov og vise vei er noe vi alle kan bidra med.

Som i majoritetsbefolkningen, er det en relativt stor andel av innvandrerne som savner noen å være sammen med, som ikke trives så godt i nærmiljøet sitt, eller som ofte føler seg utenfor. Blant både innvandrere og øvrig befolkning står altfor mange unge utenfor arbeid og utdanning. Å satse på unge i alderen 15–29 år som er i utenforskap, vil gi store gevinster for hver enkelt og for samfunnet.

Integrering tar tid, den styrkes med botid og over generasjoner. Det er store forskjeller mellom grupper med ulik landbakgrunn, utdanning, alder ved innvandringen, religions-tilhørighet, om man kommer fra landsbygd eller by, om man er flyktning eller arbeidsinnvandrer, om man har psykiske og fysiske helseutfordringer eller ikke. Dette betyr ulike styrker og utfordringer, og ulike behov for tjenester og tilrettelegging.

2. Vedlegg 1. «Slik har vi det i Moss» – kunnskapsgrunnlag til integreringsplan 2026

3. IBID, Kilder: Folkehelseundersøkelsen i Østfold 2025, deltakere ved voksenopplæringen og innspillsmøter.

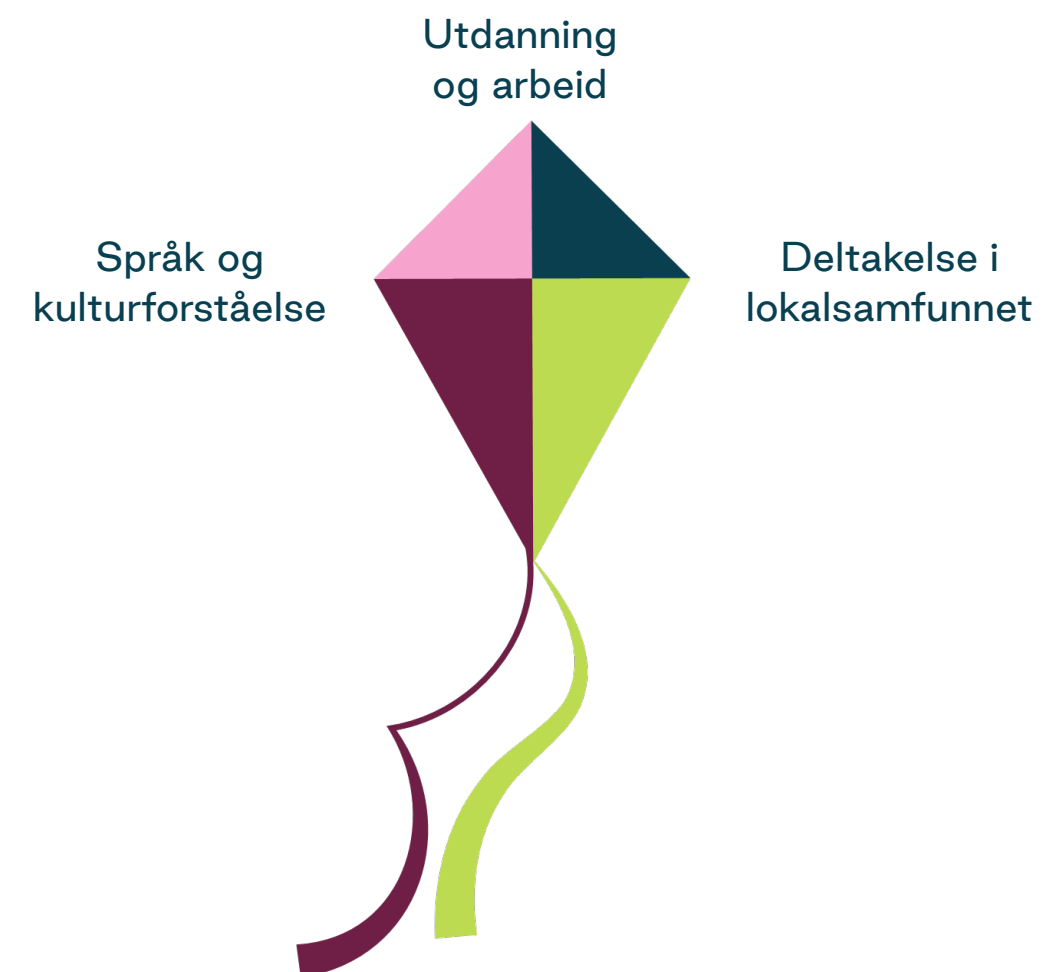
4. [Strategiplan for kommuneområde kultur, oppvekst og aktivitet](#)

5. IBID

Satsingsområdene

Språk og kulturforståelse er grunnleggende for å delta i utdanning, arbeid, nærmiljø og lokalsamfunn. Vi har mye kompetanse om migrasjon, språk og kultur, både i kommuneorganisasjonen og i organisasjonslivet. Denne kunnskapen må brukes og deles. Utdanning og arbeid er avgjørende for å bli selvstendige og forsørge seg, samtidig er de viktige som sosiale integreringsarenaer. God helse og livskvalitet, tillit til hverandre, samt tilgang til arbeidsmarkedet, er ikke mulig uten vennskap og sosiale nettverk. Deltakelse i lokalsamfunnet gir muligheter til å lære språk, om samfunn og arbeidsmarked, bygge nettverk, dyrke egne interesser og bruke egne ressurser.

De tre satsingsområdene, språk og kulturforståelse, utdanning og arbeid, deltakelse i lokalsamfunnet, er avhengig av hverandre, og grunnleggende viktige innsatsområder for å styrke integreringen i Moss.

Hvem er vi?

«Vi» i «slik vil vi ha det» (mål) og «slik gjør vi det» (strategier og tiltak), betyr organisasjonen Moss kommune. Kommunen har et ansvar for å følge opp planen gjennom tjenestene, som tilrettelegger, som initiativtaker eller ved å følge opp initiativ til tiltak fra innbyggere og samarbeidspartnere. Kommunen er avhengig av samarbeid med næringslivet og sivilsamfunnet for å gjennomføre planen. Dette presiseres i beskrivelsen av tiltakene.

Satsingsområde 1. Språk og kulturforståelse

Språk er en nøkkel til integrering. Gode språkferdigheter er avgjørende for arbeid, utdanning og deltakelse. Barn lærer raskt språk i barnehage og gjennom venner, mens det kan være mer krevende for voksne.

Kommunikasjon handler om språk, om å forstå hvordan samfunnet fungerer, og hvilke systemer, forventninger, normer og koder som finner sted i hverdagslivet. Det kan være vanskelig å forstå uskrevede regler, i kontakt med offentlige tjenester, eller på arenaer for hverdagsliv og fritid. Foreldre opplever ofte at det er kulturforskjeller i barneoppdragelse og at oppdragelse er et stort ansvar, særlig uten storfamilien.

En grunnleggende menneskerettighet og verdi i det norske samfunnet er frihet til å ta selvstendige valg om eget liv og fremtid, realisere egne ønskemål. I enkelte miljøer forekommer negativ sosial kontroll. Negativ sosial kontroll kan blant annet gi dårlig psykisk helse, ensomhet, stress, selvutslettende oppførsel og vansker med å finne sin identitet. Mens «foreldrerestriksjoner» er forbundet med manglende gjennomføring av videregående skole og utenforskap, er «foreldreinvolvering» forbundet med positive integreringsutfall, som fullføring av videregående skole, og overgang til høyere utdanning. I Norge har samfunnet høye forventninger til foreldres rolle og involvering i barnas skolehverdag, fritidsaktiviteter og vennegrupper.

Her er vi

Kommunalområdet kultur, oppvekst og aktivitet prioriterer kvalitet i barnehage og skole, inkluderende læringsmiljøer, tidlig oppfølging av barn og unge som trenger støtte, og tettere samarbeid mellom oppvekst, utdanning og arbeidsliv.⁶ Blant annet utfører skolene systematisk arbeid med et inkluderende og positivt språk som bidrar til trygghet, gode selvbilder og holdninger, og forebygger utenforskap.⁷

Barnehagedeltakelsen blant innvandrerbarn er høy i Moss. Barnehagene jobber systematisk med språk og begreper som sikrer sammenheng mellom barnehagen og skolens arbeid med grunnleggende ferdigheter. Mange elever med innvandrerbakgrunn har utfordringer med leseferdigheter, spesielt på barnetrinnet. Kommunen bruker TRAS (kartleggingsverktøy for språkutvikling hos barn 2–5 år), som gjør det mulig å sette inn tiltak tidlig. Språkstøtte i grunnskolen og oppfølging av elever med høy risiko for frafall i videregående kan være avgjørende for gjennomføring. For de voksne tar det tid å mestre norsk, blant annet avhengig av utdanningsnivå.

Gjennom introduksjonsprogrammet er livsmestring og foreldreveiledning obligatorisk for deltakere med omsorg for barn under 18 år. Erfaringene viser at flere innbyggere kan ha nytte av slike tilbud enn de som omfattes av ordningen i dag. For å styrke integreringen er det behov for å senke terskelen og rekruttere flere innvandrere til de læringsarenaene vi har for å lære språk og om samfunn.

Nasjonalt vises det til utfordringer med sosial kontroll i enkelte innvandremiljøer. Dette gjelder også i Moss.

Slik vil vi ha det

Innbyggere med innvandrerbakgrunn opplever det som trygt og enkelt å bruke norsk i hverdagen. De kjenner sine rettigheter, plikter og muligheter, forstår forventningene som møter dem i ulike roller, og har tilgang til informasjon og veiledning som er viktig for å mestre hverdagslivet. Foreldre deltar aktivt i barnas oppvekst, læring og fritidsliv, og barn og unge opplever frihet til å ta egne valg uten å bli utsatt for negativ sosial kontroll.

Slik gjør vi det

1. Vi bruker kommunens språkprofil⁸ i kommunikasjon og bruker tjenester, nettverk og møteplasser som informasjonskanaler.
2. Vi samarbeider med frivilligheten om å rekruttere deltakere til språktreningstilbudene og andre kurs.
3. Vi gir tydelig informasjon om forventninger til foreldres innsats, om regler, rettigheter og plikter, og om uskrevne koder. Vi informerer tydelig om foreldrenes ansvar for å medvirke til at barnet deltar i helsekontroll.
4. Vi styrker foreldrenes kompetanse slik at de opplever å være ressurser i barnas liv
5. Vi utvider kurstilbud knyttet til livsmestring og foreldreveiledning til flere målgrupper innenfor tilgjengelige ressurser.
6. Oppveksttjenestene utfører veiledning og samtaler om foreldrerollen, likestilling og negativ sosial kontroll.
7. Vi har fokus på varslingsrutiner ved bekymring for barn og unge som er utsatt for negativ sosial kontroll, og vurderer systematisk mulig risiko for at barn blir sendt ut av landet ufrivillig, blant annet gjennom oppvekstportalen «Tidlig på!».
8. Vi utnytter flerkulturell kompetanse i kommunen og deler den med hverandre.
9. Vi arrangerer kurs om kulturspesifikke tema for ledere og medarbeidere i kommunen, og for ledere i ideelle og frivillige organisasjoner, i idrett, kultur og aktiviteter.
10. Vi har jevnlig dialog med innvandrorganisasjoner, foreninger og trossamfunn der vi deler erfaringer og kunnskap om integrering.

6. Strategisk plan for kultur, oppvekst og aktivitet 2026–2029

7. [SIMM – Sammen om et inkluderende miljø i Moss – Hovedportal](#)
[Språk skaper miljø – Hovedportal](#)

8. Kunnskapsgrunnlaget til integreringsplanen "Slik har vi det"

Satsingsområde 2. Utdanning og arbeid

Utdanning og kvalifisering er avgjørende for å få jobb. Å få flest mulig, særlig unge, i utdanning og arbeid er viktig for den økonomiske bærekraften og for at den enkelte kan forsørge seg. Barrierene for å delta kan være språkbarrierer, helseutfordringer, begrenset nettverk, omsorgsoppgaver, manglende formell kompetanse, manglende godkjenning av utdanning, eller diskriminering.

Innbyggerne i Moss peker spesielt på manglende relevant arbeidserfaring, praksisplasser, lærlingplasser og sommerjobber som utfordrende.⁹ Investering i mangfold på arbeidsplassen er lønnsomt og det er potensial for å utnytte ressursene i mangfoldet bedre.

Her er vi

Utdanningsnivået blant innvandrere har økt over tid, og gjennomføringen i videregående skole har utviklet seg positivt. Norskfødte med innvandrerbakgrunn fullfører omtrent på nivå med øvrig befolkning, med noe variasjon fra år til år. Barnehagedeltakelsen i Moss er høy. Dette er blant de viktigste faktorene for å mestre skolen. Samtidig bør leseferdighetene i barneskolen bli bedre.

Overgangen til arbeid etter introduksjonsprogrammet er god. Om lag 72 prosent er i arbeid og/eller utdanning ett år etter avsluttet program. Programmet gir norsk-opplæring, samfunnskunnskap, karriereveiledning, arbeidsrettet kvalifisering og individuelle integreringsplaner. Individuelt tilpassede kvalifiseringsløp og tett samarbeid mellom tjenestene og arbeidsgiverne har positiv effekt. Smidig overgang mellom språkopplæring, kvalifisering og arbeid, fleksibel bruk av virkemidler og delingskultur er viktige faktorer. Moss kommune fortsetter å satse på arbeid med støtte gjennom jobbspesialister og «jobbsjansen» for innvandrerkvinner.¹⁰

En høy andel innvandrere har fortsatt grunnskole som høyeste utdanning. Utenforskap er betydelig mer utbredt blant unge innvandrere enn i resten av befolkningen. Ungdomstiden er en sårbar fase, særlig for unge innvandrere, og derfor er tidlig innsats i overgangene ekstra viktig. Ungdomsgarantien i NAV skal sikre at alle mellom 16 og 30 år får rask hjelp og tilpasset oppfølging så lenge det er nødvendig. En fast kontakt i NAV skal gi tett oppfølging, veiledning om utdanning og arbeid, og koordinere bistand til unge med sammensatte behov.¹¹

Moss kommune prioriterer innsats i overgangene mellom barnehage og skole, barne-trinn og ungdomstrinn, ungdomstrinn og videregående, samt videregående opplæring og arbeid. Kommunen samarbeider med fylkeskommunen om forberedende opplæring for nyankomne ungdommer.¹² Det finnes et mangfold av tilbud om leksehjelp og aktiviteter gjennom frivillige organisasjoner, men det er potensial for å rekruttere flere deltakere og bidragsytere. Ungdoms medvirkningsinnspill viser behov for hjelp i flere fag.

Styrker ved Moss som trekkes frem er gode barnehager, skoler og opplæring, med sterk satsing på språk og inkludering, godt samarbeid mellom aktører, frivillig støtte og et mangfoldig lokalsamfunn med mange positive rollemodeller som er verd å satse videre på.

Slik vil vi ha det

I Moss har innbyggere med innvandrerbakgrunn gode muligheter til å utvikle språk, kompetanse og ferdigheter som gir grunnlag for utdanning og arbeid. Flere fullfører utdanning, deltar i arbeidslivet og får brukt sine ressurser. Gjennom tidlig innsats, gode overganger og tett samarbeid med arbeidslivet forebygger vi utenforskap og styrker den enkeltes mulighet til selvforsørgelse.

Slik gjør vi det

1. Vi styrker tilbud om språkkurs og skolestøtte i samarbeid med frivillige
2. Vi styrker ungdommenes norskkunnskap og muligheter til å gjennomføre videregående opplæring i samarbeid med fylkeskommunen
3. Vi jobber for å skaffe flere praksisplasser, lærlingplasser og sommerjobber til ungdom
4. Vi styrker samarbeidet med næringslivet om kvalifisering og rekruttering, og ser på nye måter å utvikle inkluderende arbeidsplasser.
5. Vi bruker økonomiske og metodiske virkemidler fleksibelt og tilpasser løsninger etter behov
6. Vi styrker arbeidet med å rekruttere innvandrerkvinner
7. Vi er bevisste på nivåene for språkkrav og hva som kreves av språkferdigheter i ulike stillinger
8. Vi legger til rette for sosialt entreprenørskap¹³

«Å bli sett og oppleve at man er en del av det store fellesskapet er nøkkelen til integrering.»

– Moss politi

9. Kunnskapsgrunnlaget til integreringsplanen "Slik har vi det"

10. [Jobbsjansen gir innvandrerkvinner mulighet til å komme i arbeid – nav.no](https://www.nav.no/Jobbsjansen-gir-innvandrerkvinner-mulighet-til-a-komme-i-arbeid)

11. [Ungdomsgarantien i Nav – nav.no](https://www.nav.no/ungdomsgarantien-i-nav)

12. [Strategisk plan for kommunalområde kultur, oppvekst og aktivitet](#)

13. Sosialt entreprenørskap handler om å utvikle økonomisk levedyktige virksomheter som samtidig løser sosiale utfordringer på nye måter. Sosiale formål kobles med forretningsmessige framgangsmåter. Det fins flere modeller og samarbeidsaktører på feltet.

Satsingsområde 3. Deltakelse i lokalsamfunnet

Sammenlignet med andre land, skårer Norge ofte høyt på «sosial kapital», som innebærer tillit til andre mennesker og institusjoner, sosiale normer for fellesskaps-løsninger, og deltakelse i sosiale nettverk. I Moss har innvandrerbefolkningen høy tillit til institusjoner som skole, NAV og politi. Sammenlignet med majoritetsbefolkningen ser det ut til at innvandrerbefolkningen har noe lavere tillit til andre mennesker.¹⁴

Gjensidig tillit skapes og nettverk styrkes gjennom gjentatt samhandling og deltakelse i lokalsamfunnet. Gjennom gode sosiale nettverk deles informasjon om kultur og samfunn, arbeidsmarked og lokale tilbud. Sosiale nettverk kan bestå av bånd mellom likesinnede i en gruppe, og av broer mellom personer og grupper i samfunnet.¹⁵ Bånd knytter en gruppe tett sammen, mens brobyggende sosiale kontakter er særlig viktig for å styrke felles normer, tillit og fungerende demokrati.

Her er vi

Innvandrerorganisasjonene i Moss er viktige for å knytte bånd og få sosial støtte, identitet og kulturell læring, være døråpnere og rollemodeller for integrering. Det er også viktig med arenaer der brobygging, med tverrgående kontakt og tillit kan bygges, utvikles og styrkes. Frivilligsentralene spiller en sentral rolle som brobyggere, sammen med organisasjonene. Kommunen legger til rette med arenaer og koordinering.

Moss har et stort mangfold av idretts-, kultur- og fritidstilbud. Likevel opplever mange barrierer for deltakelse, blant annet økonomi, transport, manglende informasjon eller usikkerhet knyttet til egen rolle som forelder. Frivillighetsplanen viser at personer med minoritetsbakgrunn er underrepresentert i frivilligheten, og medvirkningsinnspillene uttrykker ønske om meningsfull aktivitet for ungdom. Derfor er tilgjengelige møte-plasser med lav terskel viktige for å styrke integrering og deltakelse.¹⁶

Kommunal plan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv løfter fram idrett og fritids-aktiviteter som viktige arenaer for inkludering, fellesskap og folkehelse. Deltakelse gir barn og unge mestring, vennskap og sosial utvikling, forebygger utenforskap og styrker helse og livsmuligheter. Planen skal fremme mangfold og deltakelse for alle, redusere barrierer og motvirke rasisme, diskriminering og hets.

Moss kommune prioriterer møteplasser og aktiviteter som fremmer inkludering, flerkulturell forståelse og deltakelse.¹⁷ Kommunen legger særlig til rette for å rekruttere minoriteter, ungdom, seniorer og personer utenfor arbeidslivet. Alle barn og unge har mulighet til å delta i minst én organisert fritidsaktivitet, uavhengig av foreldrenes kulturelle, sosiale eller økonomiske bakgrunn, gjennom tiltak som ALLEMED, fritids-konto og opplevelseskort. Gjennom IMDI-midler gir kommunen drifts- og aktivitets-støtte til lag og foreninger som bidrar til å styrke integrering.

Samarbeid mellom kommune, næringsliv og frivillighet er viktig. Kommunen sam-arbeider med Moss idrettsråd om aktivitetsdager og prosjektet «Inkludering og alle med», som skal gjøre det enklere for flere å delta i idrett og fritidsaktiviteter. Innvandrerforeningene er spesielt viktige samarbeidspartnere for å nå minoritets-befolkningen og få flere inn i frivillig arbeid. Frivilligsentralene har en særskilt rolle som arena for å rekruttere flere i frivillig arbeid og knytte kontakter til andre organisasjoner.

Slik vil vi ha det

I Moss har vi lav terskel for å delta på felles møteplasser uavhengig av språk, økonomi, alder eller bakgrunn. Flere innbyggere med innvandrerbakgrunn deltar i frivillighet, organisasjonsliv, kultur og idrett, både som deltakere, frivillige og tillitsvalgte. Våre møteplasser styrker sosiale nettverk og fellesskap, tilhørighet og tillit.

Slik gjør vi det

1. Alle kommunens tjenester formidler informasjon om kultur- og fritidstilbud og støtteordninger som kan bidra til økt deltakelse¹⁸
2. Vi bruker idrett, kultur, friluftsliv og frivillighet som arenaer for å skape vennskap, mestring og deltakelse på tvers av språk, alder og bakgrunn.
3. Vi samarbeider med idrettslag, kulturliv og frivillige organisasjoner om å rekruttere flere barn, unge og foreldre med innvandrerbakgrunn til deltakelse og i frivillige roller.
4. Vi styrker frivilligheten med mentorordninger, brobyggere og nettverksbygging.
5. Vi involverer og samarbeider med innvandrernes egne organisasjoner
6. Ungdom leder ungdom i aktiviteter og kulturtilbud
7. Vi legger til rette for at barn og unge kan delta i minst én organisert fritidsaktivitet uavhengig av familiens økonomi.
8. Vi arbeider for å motvirke homogene bomiljø og legge til rette for kulturelt mangfold og ved å sørge for variert boligtilbud, og bosetter flyktninger i alle skolekretser.¹⁹
9. Flerkulturelt råd brukes aktivt som medvirkningsarena for å styrke dialogen mellom kommunen og innbyggere med innvandrerbakgrunn.

«Det er lettere å delta når man føler seg trygg på at man kan mestre det.»

–Deltaker ved voksenopplæringen i Moss

14. Kunnskapsgrunnlaget til integreringsplanen «Slik har vi det» og Folkehelseundersøkelsen i Østfold 2025

15. Norges forskningsråd 2005, Sosial kapital

16. Kommunal plan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2025 – 2036

17. [Strategisk plan for kommunalområde kultur, oppvekst og aktivitet](#)

18. IBID

19. Boligpolitisk kommunedelplan for Moss 2025

